

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ Γ' ΕΚΔΟΣΗΣ

Η νομοθεσία, η νομολογία και η εκτέλεση των ποινών για τα σχετικά με τα ναρκωτικά εγκλήματα ανήκουν στα κυριότερα πεδία δοκιμασίας του ποινικού δικαίου. Για πολλούς λόγους. Η ειδική νομοθεσία για τα ναρκωτικά αποτελεί έναν καθρέφτη όπου εμφανίζονται όλα τα σημαντικά γενικά θέματα του ποινικού δικαίου, συναντώνται ιδιομορφίες αδίκου και υπαιτιότητας, λόγοι άρσης του αδίκου, άρσης ή μείωσης του καταλογισμού, ειδικά ζητήματα απόπειρας ή συμμετοχής, μέτρα ασφάλειας κλπ. Κατά την απονομή της δικαιοσύνης γίνεται σαφές ότι οι σχετικές υποθέσεις κατακλύζουν τα πινάκια των ποινικών δικαστηρίων. Οι φυλακές τέλος, είναι υπερπλήρεις από κρατούμενους οι οποίοι στο μεγαλύτερο μέρος τους κρατούνται για υποθέσεις σχετικές με ναρκωτικά.

Ανεξάρτητα από το θεσμικό πλαίσιο χρειάζεται να επισημανθούν τα εξής: οι επιπτώσεις στην υγεία, στον ψυχισμό και στην εγκληματικότητα είναι οι κυριότερες κατηγορίες βλαπτικής επενέργειας των ναρκωτικών στην κοινωνική ζωή. Αυτό σημαίνει ότι αντίστοιχες επιστημονικές ειδικότητες (γιατροί / ψυχίατροι, ψυχολόγοι, κοινωνικοί επιστήμονες και κατεξοχήν νομικοί) εισφέρουν εδώ αναγκαίες γνώσεις για τη λειτουργία του ποινικού συστήματος.

Η σημασία του αντικειμένου φωτίζεται επιπρόσθετα, αν προσεχθεί το γεγονός ότι η διακίνηση ναρκωτικών υποθάλλει την διάπραξη πολλών άλλων εγκλημάτων για χάρη της απόκτησης τοξικών ουσιών και συνιστά η ίδια μια εστία ανάπτυξης της γενικής εγκληματικότητας, παρά την ένταση της αστυνόμευσης. Μπορεί κανείς να ισχυριστεί ότι η διάδοση των ναρκωτικών συνιστά ένα επίκεντρο της σοβαρής εγκληματικότητας.

Η ισχύουσα ποινική νομοθεσία δεν θα μπορούσε να χαρακτηριστεί πεπαλαιωμένη. Η βάση της, ο Ν. 1729/1987, ενείχε τότε ήδη καινοτομίες (προσπάθεια σαφέστερου διαχωρισμού της χρήσης από τη διακίνηση, αναγνώριση ανάγκης για θεραπευτική προσέγγιση της εξάρτησης, ίδρυση ΚΕΘΕΑ κλπ.). Το νομοθετικό αυτό υπόβαθρο δεν έμεινε παγωμένο. Αλληπάλληλες μεταρρυθμίσεις (μεταξύ άλλων, πρόβλεψη μέτρων υποκατάστασης και ίδρυσης ΟΚΑΝΑ, καθώς και ευνοϊκά μέτρα για απεξαρτημένους) συντέλεσαν στη

διαρκή βελτίωση και στον εμπλουτισμό του. Εν έτει 2006 μάλιστα ο Ν. 3459/2006 ενέταξε σε ενιαίο κώδικα Νόμων για τα Ναρκωτικά τις διάσπαρτες ρυθμίσεις, πράγμα που διευκόλυνε πολύ την εφαρμογή και την ασφάλεια του δικαίου.

Ωστόσο, παρά την ανανέωση, η δυσλειτουργία του θεσμικού πλαισίου παρέμενε αισθητή. Τα κυριότερα προβλήματα αποτυπώνονται στην Αιτιολογική Έκθεση του πρόσφατου Ν. 4139/2013: Υπερπλήρωση των ελληνικών φυλακών με κρατούμενους δυνάμει καταδικών για ναρκωτικά και αραιότητα εφαρμογής των προβλέψεων για εναλλακτική θεραπευτική αντιμετώπιση της τοξικομανίας.

Ως εκ τούτου, η συγκρότηση μιας ειδικής νομοπαρασκευαστικής επιτροπής για την αναμόρφωση των διατάξεων, δυνάμει της υπ' αριθμ. 27788/17.3.2010 Απόφασης του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων Χ. Καστανίδα, φάνηκε εγχείρημα φυσικό και ευπρόσδεκτο. (Ως μέλη ορίστηκαν οι Ν. Παρασκευόπουλος, Καθηγητής Νομικής ΑΠΘ, Πρόεδρος, Ν. Βόκας, Πρωτοδίκης, Λ. Κοτσαλής, καθηγητής Νομικής ΕΚΠΑ, Ε. Λαμπροπούλου, Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου, Ν. Καρακούκης, Ιατροδικαστής, Α. Κωστάρας, Καθηγητής Νομικής ΔΠΘ, Μ. Μ. Μαλλιώρη, Καθηγήτρια Ψυχιατρικής ΕΚΠΑ, Ι. Μπέκας, Αν. Καθηγητής Νομικής ΔΠΘ, Κ. Κοσμάτος, Λέκτορας Νομικής ΔΠΘ, Κ. Παναγιωτόπουλος, Αστυνόμος Α' Τάξεως και Γρ. Τσόλιας, δικηγόρος – εκπρόσωπος της Ένωσης Ελλήνων Ποινικολόγων).

Η συγκεκριμένη Επιτροπή μετά από ένα περίπου έτος περάτωσε το έργο της, υποβάλλοντας Σχέδιο Νόμου (βλ. Παράρτημα VII) και Αιτιολογικής Έκθεσης. Το Σχέδιο αναρτήθηκε στο διαδίκτυο και συζητήθηκε με σχόλια σε γενικές γραμμές θετικά. Ωστόσο η προώθησή του προς τη Βουλή από τον τότε Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων Μ. Παπαϊωάννου ήταν μάλλον περιπετειώδης και τελικά άτυχη. Μετά τη συζήτησή του ενώπιον των αρμόδιων Διαρκών Κοινοβουλευτικών Επιτροπών (Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης, καθώς και Κοινωνικών Υποθέσεων) το Νομοσχέδιο αποσύρθηκε, εξαιτίας πολιτικών αντιδράσεων.

Η εκ των πραγμάτων ριψοκίνδυνη αυτή νομοθετική πρωτοβουλία είχε λάβει υπόψη της ιδίως το εντεινόμενο πρόβλημα υπερσυσσώρευσης κρατούμενων με καταδίκες για ναρκωτικά, και μάλιστα εξαρτημένων, στις ελληνικές φυλακές. Αντίθετα, ο νομοθέτης έδειχνε πιο ευέλικτος και έτοιμος για αλλαγές ως προς τη ρύθμιση της χρήσης ναρκωτικών, η οποία πρακτικά δεν οδηγούσε σε φυλακίσεις. Έτσι, μετά από μια ενδιάμεση επεξεργασία, το Σχέδιο Νόμου εμφανίστηκε αλλαγμένο ιδίως σε ό,τι αφορά την ποινικοποίηση

της χρήσης ναρκωτικών, προβλέποντας πλέον ποινή φυλάκισης έως πέντε (5) μήνες, ελαφρότερη πάντως από εκείνη του Ν. 3459/2006.

Παρά τις διορθωτικές αυτές επεμβάσεις, οι οποίες ήταν στοχευμένες και οπωσδήποτε προσεκτικές, το Νομοσχέδιο θα κατόρθωνε να διατηρήσει τη συστηματική του συνοχή, αν θα είχε συζητηθεί στη Βουλή με τη διαδικασία της ψήφισης Κωδίκων, με ένα μοναδικό άρθρο. Επικράτησε, ωστόσο, προφανώς για κυβερνητικούς και κοινοβουλευτικούς λόγους, η επιλογή της κατ' άρθρον συζήτησης. Αυτή η επιλογή είχε ως αποτέλεσμα να λάβουν χώρα κατ' άρθρον τροποποιήσεις, οι οποίες σε ορισμένες περιπτώσεις στέρησαν το νομοθέτημα από συστηματική συνοχή και σαφήνεια. Ωστόσο, οι μεταρρυθμίσεις παραμένουν πολυάριθμες και σημαντικές.

Προκειμένου ο ίδιος ο εφαρμοστής της νομοθεσίας να διευκολυνθεί στην ερμηνευτική και εφαρμοστική του προσπάθεια παρατίθεται εδώ και το αρχικό κείμενο – προϊόν της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής. Έτσι η διαμόρφωση της βούλησης του νομοθέτη γίνεται πιο ευανάγνωστη.

Πρακτικούς λόγους εξυπηρέτησε η επιλογή της νομοθετικής μεταρρύθμισης να τηρηθεί κατά το δυνατόν η αρίθμηση των άρθρων του προηγούμενου κώδικα. Αυτό έγινε δυνατό έως το άρθρο 31. Ωστόσο, ήταν αναπόφευκτο το τελευταίο αυτό άρθρο να αναλυθεί σε περισσότερα, αφού η – πολυσέλιδη – έκτασή του το καθιστούσε πολύπλοκο και δύσχρηστο. Η ανάλυσή του σε πέντε άρθρα (31-35), σε συνδυασμό με τους σαφείς τίτλους τους, επιδιώκει να διευκολύνει την ερμηνεία και εφαρμογή των ρυθμίσεων. Φυσικά, η αρίθμηση άλλαξε και στα επόμενα άρθρα.

Το νέο νομοθέτημα στηρίζεται σε μια κοινά αποδεκτή πλέον στη χώρα μας και στη διεθνή (ευρωπαϊκή και παγκόσμια) κοινότητα θέση, η διάδοση των ναρκωτικών και η εγκληματικότητα που αναπτύσσεται και τη συνοδεύει μπορούν να αναχαιτιστούν μόνο με συντονισμένη και ισόρροπη προσπάθεια καταπολέμησης τόσο της προσφοράς όσο και της ζήτησης.

Αντίθετα, ο περιορισμός στην καταπολέμηση της προσφοράς με την έμφαση στην τιμωρία της διακίνησης ή και της χρήσης, ως τώρα πουθενά δεν έχει στεφθεί με επιτυχία. Η νέα αυτή «φιλοσοφία» οδήγησε στην περιστροφή των μεταρρυθμίσεων γύρω από τέσσερις άξονες: αναλογική (από τη βαρύτητα ποινή των ισοβίων έως τις ελαφρές ποινές φυλάκισης) τιμώρηση των πράξεων διακίνησης ναρκωτικών, πρόβλεψη εναλλακτικών μέτρων απεξάρτησης αντί ή συμπληρωματικά της ποινής, ελάφρυνση της καταστολής της χρήσης ναρκωτικών και ορθολογική διάρθρωση των οργανισμών που ασχολούνται με την πρόληψη, την αντιμετώπιση και την επανένταξη στο σχετικό πεδίο.

Με πολλή συντομία, οι συγκεκριμένες μεταρρυθμίσεις ακολούθησαν την εξής κατεύθυνση,

A. Σε συμφωνία με τις συστάσεις του ΟΗΕ, επιδιώχθηκε η αναλογική και επομένως διαφοροποιημένη ποινική μεταχείριση εγκλημάτων με πολύ διαφορετική βαρύτητα.

Συγκεκριμένα, η ποινική μεταχείριση των δραστών των βαρύτερων μορφών ναρκωτικών επιβαρύνθηκε, αφού στην περίπτωση τους, η εξάρτηση από ναρκωτικά παύει να συνιστά λόγο μείωσης της ποινής. Από την άλλη πλευρά ο κατάλογος αυτών των επιβαρυντικών μορφών διακίνησης εξορθολογίστηκε, δεν είναι δυνατόν πλέον π.χ. να τιμωρείται με ισόβια η κατά συνήθεια (αλλά χωρίς άλλα επιβαρυντικά χαρακτηριστικά) διακίνηση, μια συμπεριφορά δηλαδή που συναντάται διάχυτη στον κύκλο των λεγόμενων μικροδιακινητών. Γενικά επιδιώχθηκε να διατηρηθούν τα υψηλά ανώτατα όρια των ποινών, αλλά να μειωθούν τα κατώτερα, ώστε το δικαστήριο να έχει τη δυνατότητα να εκτιμά ανάλογα με τη βαρύτητά τους και τις ελαφρότερες πράξεις. Μια σπασμωδική τροποποίηση την τελευταία στιγμή στη Βουλή οδήγησε δυστυχώς στον ανορθόδοξο καθορισμό των 8 ετών ως κατώτατου ορίου των ποινών για τις βασικές μορφές διακίνησης.

B. Ως προς την εισαγωγή εναλλακτικών μέτρων απεξάρτησης χρειάζεται να αναφερθούν τα εξής:

Έρευνες στη χώρα μας και στο εξωτερικό έχουν δείξει ότι η απεξάρτηση από ναρκωτικά όταν είναι ολοκληρωμένη (δηλ. και ψυχολογική) όχι μόνο αναζωογονεί τους εξαρτημένους, αλλά και ελαττώνει, μέχρι εκμηδενισμού, την παραβατικότητά τους. Συμβάλλει δηλαδή στη δευτερογενή, ειδική πρόληψη του εγκλήματος. Αντίθετα η φυλακή συνδέεται αναπόφευκτα (λόγω γνωριμίας με κύκλους διακινητών και αποδιοργάνωσης της κοινωνικής ζωής των αποφυλακιζομένων) με φαινόμενα υποτροπής. Η απεξάρτηση επιπρόσθετα μειώνει τα γενικά επίπεδα ζήτησης (γενική πρόληψη), αφού ο εξαρτημένος με τις συναναστροφές του, όσο δεν ξεφεύγει από την έξη του, παραμένει πόλος διάδοσης των ναρκωτικών. Η προηγούμενη νομοθεσία περιείχε ρυθμίσεις για τη θεραπεία – απεξάρτηση των εξαρτημένων που δικάζονται ή κρατούνται. Χαρακτηριστική όμως ήταν η ελλιπής, έως και σπάνια εφαρμογή των σχετικών ρυθμίσεων. Έτσι ο πληθυσμός των εξαρτημένων που κρατούνται στις φυλακές διαρκώς διογκώνεται και φθάνει σε εκρηκτικά επίπεδα, πιέζοντας το σωφρονιστικό σύστημα στο σύνολό του.

Ο Ν. 4139/2013 εκκινεί από τη θέση ότι αποτελεσματική απεξάρτηση διεξάγεται κατά βάση εκτός φυλακής, σε κοινότητες και άλλες μονάδες που μπορούν να μεθοδεύουν την επανένταξη (αποκατάσταση σχέσεων με οικογένεια, με το εγγύς κοινωνικό περιβάλλον κλπ.). Ως εκ τούτου, προτείνει την εξής διαδρομή: όσοι έχουν τελήσει συγκεκριμένα εγκλήματα διακίνησης ή χάρη της διακίνησης (εξαιρούνται τα βαριά εγκλήματα του Π.Κ. και του Κ. Ν. Ν.) και ισχυρίζονται ότι είναι εξαρτημένοι, υπάγονται στην ακόλουθη κατά στάδια διαδικασία.

α) Σωματική αποτοξίνωση, με χρήση υποκαταστάτων ή χωρίς, για τρεις εβδομάδες. Το διάστημα αυτό είναι επαρκές ώστε να γίνει με την από εγγύς και διαρκή παρακολούθηση μια οριστική διάγνωση της εξάρτησης από πολυπρόσωπη επιτροπή. Πρακτικά έτσι αναγνωρίζεται και στη χώρα μας ένα δικαίωμα στη θεραπεία, αφού ακόμη και μετά την καταδίκη του ο κρατούμενος που βρίσκεται εξαρτημένος (πιθανώς επειδή ο εγκλεισμός λειτούργησε ως επιβαρυντική ψυχολογική συνθήκη), μπορεί να ζητήσει την απεξάρτησή του.

β) Παρακολούθηση προγράμματος σωματικής και στη συνέχεια ψυχολογικής απεξάρτησης στη φυλακή. Όταν ο κρατούμενος κριθεί έτοιμος, θα μπορεί να ζητά την υφ' όρον αποφυλάκισή του.

γ) Όρο της αποφυλάκισης θα συνιστά η συνεπής μετά την έξοδο από τη φυλακή παρακολούθηση αναγνωρισμένου προγράμματος απεξάρτησης, μέχρι την ολοκλήρωσή του.

Παράλληλα διατηρούνται σε ισχύ τα ειδικά μέτρα (αναβολές, αναστολές κλπ.) για όσους ήδη παρακολουθούν ή έχουν ολοκληρώσει προγράμματα απεξάρτησης εκτός φυλακής.

Η κινητοποίηση και εφαρμογή των μέτρων απεξάρτησης στηρίζεται μεταξύ άλλων στη διόρθωση της διαδικασίας διάγνωσης της εξάρτησης. Υιοθετείται η δικαστική συνεκτίμηση πολλών στοιχείων, αντί της εμμονής σε μονομερείς εξετάσεις (π. χ. με ερωτηματολόγια ή με εργαστηριακές εξετάσεις ικανές να αποκαλύπτουν την πρόσφατη χρήση αλλά όχι το μακροχρόνιο φαινόμενο της εξάρτησης). Γενικά επιχειρείται η στήριξη της διαγνωστικής διαδικασίας στα πρακτικώς διαθέσιμα μέσα.

Γ. Σε ό,τι αφορά την ποινική καταστολή της χρήσης και των αναγκών για την προσωπική χρήση ναρκωτικών πράξεων κυριάρχησε τελικά η άποψη ότι πρέπει να επιλεγεί μια ελαφριά ποινή φυλάκισης (έως 5 μήνες), αντί της ριζικής αποποινικοποίησης. Τονίστηκε πάντως κατ' επανάληψη ότι το συγκεκριμένο θέμα, παρά τη συμβολική του σημασία, δεν ανήκει στα πιο φλέγοντα

Εισαγωγικό Σημείωμα | ΕΚΟΥΣ

και σοβαρά του σχετικού πεδίου, αφού πρακτικά σχεδόν κανείς δεν κρατείται στη φυλακή μόνο για χρήση ναρκωτικών.

Δ. Τέλος, η αναδιάρθρωση των υπηρεσιών και των δομών επιδιώκει ταυτόχρονα πολλούς στόχους: τη σύνταξη, εφαρμογή και εποπτεία εφαρμογής της εθνικής πολιτικής (Εθνικού Σχεδίου Δράσης) κατά των ναρκωτικών από όργανα που προέρχονται από όλες τις συναρμόδιες και επιστημονικά συνυπεύθυνες περιοχές. Τα όργανα αυτά εξασφαλίζουν συνθετική θεώρηση των προβλημάτων και διευκολύνουν τη διαφάνεια της σχετικής πολιτικής. Η σύνθεσή τους αντικατοπτρίζει την κοινή αντίληψη ότι η διάδοση των ναρκωτικών δεν είναι ούτε αποκλειστικά ποινικό, ούτε αποκλειστικά ιατρικό ή κοινωνικό - ψυχολογικό θέμα. Έχει όλες αυτές τις διαστάσεις που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την ανάπτυξη της σχετικής πολιτικής. Αποφεύγεται επομένως το φαινόμενο του παρελθόντος, ένας και μόνο οργανισμός οριζόμενος από ένα μόνο Υπουργείο να συγκεντρώνει αρμοδιότητες επιτελικές, εφαρμοστικές και ελεγκτικές σε όλο το πεδίο.

Με δύο λόγια, στα άρθρα 48-60 του νέου νόμου επιχειρείται να ενταχθούν σε ένα ενιαίο διοικητικό σύστημα τόσο τα κεντρικά όργανα (με κορυφαία τη Διυπουργική Επιτροπή που συντάσσει το Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά των ναρκωτικών) όσο και οι φορείς, υπηρεσίες και οργανισμοί που φέρουν το κύριο βάρος της εφαρμογής.

Το εγχείρημα το σχολιασμού της νέας νομοθεσίας είχε να αντιμετωπίσει μια ευνόητη δυσκολία, το συσχετισμό των νομολογιακών απόψεων και των θεωρητικών απόψεων που είχαν καταγραφεί υπό το κράτος της προηγούμενης νομοθεσίας (Ν. 3459/2006). Ο συσχετισμός αυτός διευκολύνεται από την σύμπτωση της αρίθμησης των άρθρων έως το άρθρο 30, ασφαλώς όμως σημειώνονται όπου υπάρχουν οι διαφορές της νέας νομοθεσίας που οδηγούν σε διαφοροποιήσεις (π. χ. η γενική αναφορά στην πράξη διακίνησης στο άρθρο 20).

Εξάλλου, ο ίδιος συσχετισμός επιχειρείται στη συνέχεια, αφού οι παράγραφοι των άρθρων 31 και 32 της προηγούμενης νομοθεσίας συσχετίζονται με τα άρθρα 31 έως 35 της ισχύουσας.

Όπως είναι φυσικό, το κείμενο είναι ενημερωμένο με τις νεότερες θέσεις της νομολογίας και της βιβλιογραφίας. Η ερμηνεία και γενικά η χρήση του βιβλίου διευκολύνεται με τη δημοσίευση της Αιτιολογικής Έκθεσης, καθώς και του αρχικού σχεδίου της Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής το οποίο διευκολύνει την κατανόηση της σταδιακής διαμόρφωσης των νομοθετικών επιλογών. Αναλυτικοί πίνακες και ευρετήρια συμπληρώνουν το κείμενο, όπως συ-

νέβη και με τις προηγούμενες αντίστοιχες εκδόσεις του έργου μας. Επίσης περιλαμβάνονται ορισμένα υποδείγματα δικογράφων, προσαρμοσμένα στις διατάξεις (και καινοτομίες) του νέου νόμου.

Όπως και στις προηγούμενες εκδόσεις των αντίστοιχων έργων μας για τη νομοθεσία κατά των ναρκωτικών, η ευθύνη του βιβλίου ανήκει εξ αδιαιρέτου και στους δύο συγγραφείς. Ωστόσο ειδικότερα από το Ν. Παρασκευόπουλο έχει γίνει η ανάλυση και ο σχολιασμός των άρθρων 30 έως και 41, ενώ από τον Κ. Κοσμάτο των άρθρων 1, 20 έως 29 και 42 έως και 45.

Επιπλέον στη νέα έκδοση συμπεριλαμβάνονται στα Παραρτήματα σχετικά νομοθετικά κείμενα για τα ναρκωτικά (όπως είναι οι διατάξεις του ν. 3459/2006 που παρέμειναν σε ισχύ, το πδ 148/2007, οι Υπουργικές Αποφάσεις που εκδόθηκαν κατ' εξουσιοδότησή του), υποδείγματα δικογράφων με έμφαση στις διατάξεις που αφορούν εξαρτημένους (με επιμέλεια Κ. Κοσμάτου), καθώς και το Σχέδιο Νόμου που υπέβαλε η ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή που συγκροτήθηκε με την 27788/17. 3. 2010 Απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, καθώς και πρόσφατη νομολογία.

Ε. Οφείλουμε πολλούς να ευχαριστήσουμε για τη βοήθειά τους στο έργο μας. Καταρχάς ωφεληθήκαμε εξαιρετικά από τις συζητήσεις μας με τα λοιπά μέλη της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής, καθώς και με ειδικούς που εκ των υστέρων εισέφεραν πολύτιμες ιδέες. Θερμά ευχαριστούμε επίσης όλους τους συναδέλφους που μας παραχώρησαν πρόθυμα τις επεξεργασμένες και υπό έκδοση εισηγήσεις τους από το Συνέδριο που πραγματοποιήθηκε στην Κομοτηνή αμέσως μετά την θέσπιση του ν. 4139/2013 από τον Τομέα Ποινικών και Εγκληματολογικών Επιστημών Νομικής ΔΠΘ.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλονται στην δικηγόρο Αικατερίνη Κυριακίδου, δικηγόρο, με μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης στον Τομέα Ποινικών και Εγκληματολογικών Επιστημών Νομικής ΑΠΘ, η οποία συνέβαλε καθοριστικά στη συλλογή υλικού, καθώς και στον Χρήστο Λαμπάκη, δικηγόρο, υποψήφιο διδάκτορα Ποινικού Δικαίου Νομικής ΑΠΘ, ο οποίος ανέλαβε την τελική ανάγνωση του συνολικού έργου.

Σε προηγούμενη έκδοση του βιβλίου μας (2004) περιλαμβανόταν και ο πρόλογος του Αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου Α. Φάκου. Στην παρούσα νεότερη έκδοση έχει προστεθεί νέος πρόλογος, από τον Αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου Βασ. Μαρκή. Ένα κοινό χαρακτηριστικό συνδέει τη λαμπρή σταδιοδρομία των δύο παραπάνω εισαγγελικών λειτουργών. Αμφότεροι υπηρέτησαν τη δικαιοσύνη όχι μόνο από τις επάλξεις της απονομής της στα δικαστήρια της

Εισαγωγικό Σημείωμα Γ' Έκδοσης

ουσίας και στο Ανώτατο Ακυρωτικό, αλλά και μέσω της διοίκησης του αρχαιότερου θεραπευτικού οργανισμού της χώρας μας, του ΚΕΘΕΑ. Τους ευχαριστούμε θερμά που μας τίμησαν με τα προλογικά κείμενά τους.

Τέλος, στον εκδότη μας Παναγιώτη Σάκκουλα, εκφράζονται ευχαριστίες για την επιμελημένη αυτή έκδοση.

Θεσσαλονίκη, Ιούλιος 2013

Ν. Παρασκευόπουλος
Κ. Κοσμάτος